

REPORTAGE De Oude Bavo is verrijkt met een nieuw orgel

Flentrop-orgel uit 1973 aanwinst voor Haarlem

Zou het wel passen in de Oude Bavo? Of zou het Flentrop-orgel uit 1973 juist vloeken in de kerk? Stadsorganist Anton Pauw kan gerust zijn. Het orgel uit de Nederlands Gereformeerde Kerk Het Kompas in Wieringerwerf is een aanwinst voor Haarlem. Alsof het altijd op deze plek heeft gestaan.

Arnold Aarts
a.aarts@mediahuis.nl

Haarlem ■ Noem de Grote of St.-Bavokerk en iedere historisch geïnteresseerde Haarlemmer denkt aan dat fantastische Christian Müller-orgel. Bij de oplevering in 1738 was het pronkstuk met zijn vijfduizend pijpen het grootste orgel ter wereld. Mendelssohn speelde erop, Händel en de 10-jarige Mozart. Tegenwoordig luistert de belangrijkste bespeler naar de naam Anton Pauw.

De 60-jarige stadsorganist legt uit dat de kerk aan de Grote Markt meer orgels heeft dan alleen dat van Müller. Zoals het zeventiende-eeuwse koororgel dat afkomstig is van een Bredaas klooster en in 1904 aan de noordzijde van de kerk werd opgehangen. Of het unitorgel dat in de kerstkapel hangt en maar twee registers heeft. „Een pijporgel dat je koopt als je niks te besteden hebt, het heeft destijds maar een paar stuivers gekost.”

Spierpijn

En dan is er nog het kistorgel uit de jaren tachtig dat is geschonken door de in 1997 vertrokken predikant Kees Bijl, die een goed begeleidingsinstrument zocht voor de fanatiek oefenende blokfluitgroep. Het is een verrijdbaar exemplaar dat evengoed loeizwaar is. Telkens als het met vereende krachten is verplaatst, heeft Pauw een dag spierpijn van het duwen.

Meestal was de plaats van bestemming het koor, het besloten deel van de kerk met het hoofdaltaar. Daar wordt het avondmaal gevierd, er worden optredens gegeven, maar ook in de echt verbonden. Een grote wens van Pauw was om in het koor een eigen orgel te krijgen. Het telefoontje van de Zaanse orgelbouwer Flentrop twee jaar geleden kwam dan ook als geroepen.

De kerk in Wieringerwerf ging dicht en Flentrop had het orgel teruggekocht. Voor 30.000 euro zou het naar Haarlem kunnen komen. Toen het buitenkansje zich voordeed, wilde Pauw meteen toeslaan. Maar hij heeft in zijn vak moeten leren geduldig te zijn. Niets gaat vanzelf: het inzamelen van het geld niet en het krijgen van goedkeuring door het kerkbestuur evenmin. Langer dan de stadsorganist wilde, moest hij Flentrop aan het lijntje houden. Zeker toen een kerk uit Spanje zat te azen op het orgel.

Gelovig

Het geld werd uiteindelijk bijeen gebracht door de Vrienden van de Grote Kerk, een vereniging met 1400 leden die pecunia inzamelt voor bijzondere projecten. Zoals vorig jaar voor de nieuwe verlichting van het interieur en de buitenkant. Omdat de contributie slechts 14 euro be-

Anton Pauw voor het Flentrop-orgel.

FOTO UNITED PHOTOS/PAUL VREEKER

draagt, moeten de Bavovrienden het vooral hebben van legaten. „Lang niet alle leden zijn gelovig”, vertelt Pauw. „Maar die hebben iets met deze kerk. Dat probeert het kerkbestuur ook uit te dragen: dit gebouw is van ons allemaal. Dus wees welkom.”

Het Flentrop-orgel uit Wieringerwerf is een maand geleden gearriveerd. Het heeft inmiddels een flinke facelift ondergaan. Het lichte hout is voorzien van een donkere waslaag, waardoor het instrument een klassieker uitstraling heeft gekregen. Het houtsnijwerk is opnieuw verguld en de pijpen zijn net zolang opgepoetst tot ze weer begonnen te glimmen.

Reusachtig

Komende zondag wordt het orgel voor het eerst in Haarlem bespeeld. Pauw begeleidt dan hoboïste Helen Tilmanns. Het publiek kan nog niet met volle teugen genieten, omdat slechts twee van de negen registers (serie pijpen met dezelfde klank-

„
Lang niet alle
Bavovrienden
zijn gelovig,
maar die
hebben iets met
deze kerk

kleur) zijn te horen. Deskundigen zijn nog bezig met de intonatie van de paar honderd pijpen. „Dus de klank bestendig maken voor deze ruimte. Deze reusachtige kerk is veel groter dan die in Wieringerwerf, vandaar de aanpassing. Het moet een vloeiende lijn worden, net als bij een piano.”

De mannen werken alleen in de avonduren als de kerk dicht is. De kakafonie aan buitenlandse talen overdag - toeristen staan net als elke zomer in de rij om binnen te komen - leidt alleen maar af. Als de klus is geklaard, hoopt Pauw dat de ruimte vaker wordt gebruikt. Het houten hek om het koor is bijna altijd op slot, waardoor bezoekers tussen de spijlen moeten turen om iets te kunnen zien. Dat is gedaan om de middeleeuwse klapstoelen aan de zijkanten te beschermen. De houten uitgesneden kopjes zijn niet bestand tegen lomperiken.

„Het koor heeft nu iets exclusiefs, maar wat mij betreft wordt het toegankelijker. Er wordt nu zo'n acht

keer per jaar opgetreden, dat kan meer worden. Dit orgel combineert heel goed met zang of viool, het nodigt uit om vaak te gebruiken.”

Vleermuizen

Vanaf september wordt het Christian Müller-orgel onder handen genomen. Urine en uitwerpselen van vleermuizen, die via een kapot ruitje naar binnen vlogen, hebben het instrument aangetast. Aangezien de vleermuis een beschermde diersoort is, mag niets gebeuren om hun leefgewoonten te verstoren. Pas na een langdurige procedure kreeg het kerkbestuur toestemming het ruitje te repareren.

Ook zijn deskundigen ingehuurd die hebben gepoogd de beestjes met lokgeluiden naar een andere plaats in de kerk te krijgen. „Dat lijkt succesvol”, zegt stadsorganist Anton Pauw. „Gelukkig maar, want anders is het zonde van alle reparatiekosten voor het orgel. Dan zouden we over een tijd weer van vooraf aan moeten beginnen.”